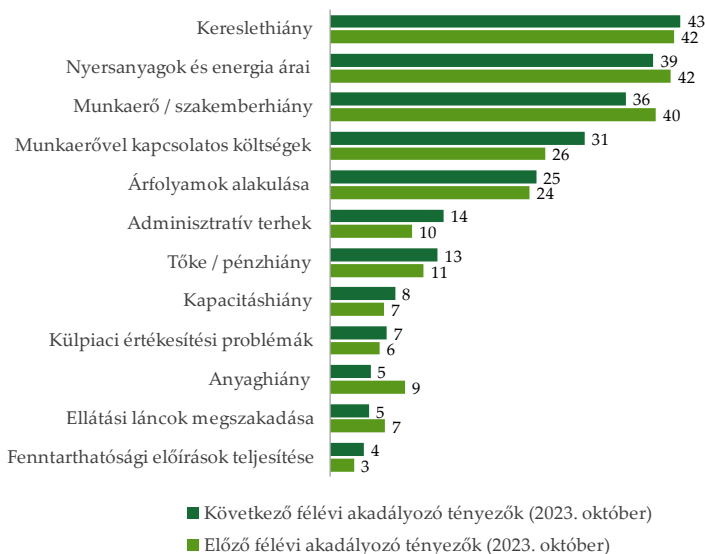

Gazdasági Havi Tájékoztató

Üzleti tevékenységet akadályozó tényezők (2019–2024)

Elemzésünkben bemutatjuk, hogy a koronavírus-járvány, valamint az orosz-ukrán háború és az energiaválság hogyan rajzolta át a cégek problématerképét, és hogy jelenleg milyen üzleti tevékenységet akadályozó tényezőkkel szembesülnek a hazai vállalkozások. Az adatok a GVI elmúlt tíz féléves konjunktúrafelvételéből származnak ...[Bővebben](#)

A hazai vállalkozások kevesebb mint harmada élt 2023-ban a cafeteria lehetőségével

Elemzésünk a hazai vállalkozások által nyújtott béren kívüli juttatások gyakorlatát vizsgálja. Az elemzés az MKIK GVI féléves, 2023. októberi konjunktúrafelvételének adatain alapul, melynek keretében összesen 1825 hazai vállalkozást kérdeztünk meg a munkavállalóknak biztosított juttatásokról. [Bővebben](#)

Nemzetközi tendenciák

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke csökkent decemberhez képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónapéhoz képest nőtt. ...[Bővebben](#)

ÜZLETI TEVÉKENYSÉGET AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK (2019-2024)

Elemzésünkben bemutatjuk, hogy a koronavírus-járvány, valamint az orosz-ukrán háború és az energiaválság hogyan rajzolta át a cégek problématerképét, és hogy jelenleg milyen üzleti tevékenységet akadályozó tényezőkkel szembesülnek a hazai vállalkozások. Az adatok a GVI elmúlt tíz féléves konjunktúrafelvételéből származnak (2019 áprilisától 2023 októberéig), legutóbb, 2023. október 1. és október 31. között 1825 céget kérdeztünk meg a témában.

Fokozódó kereslethiány

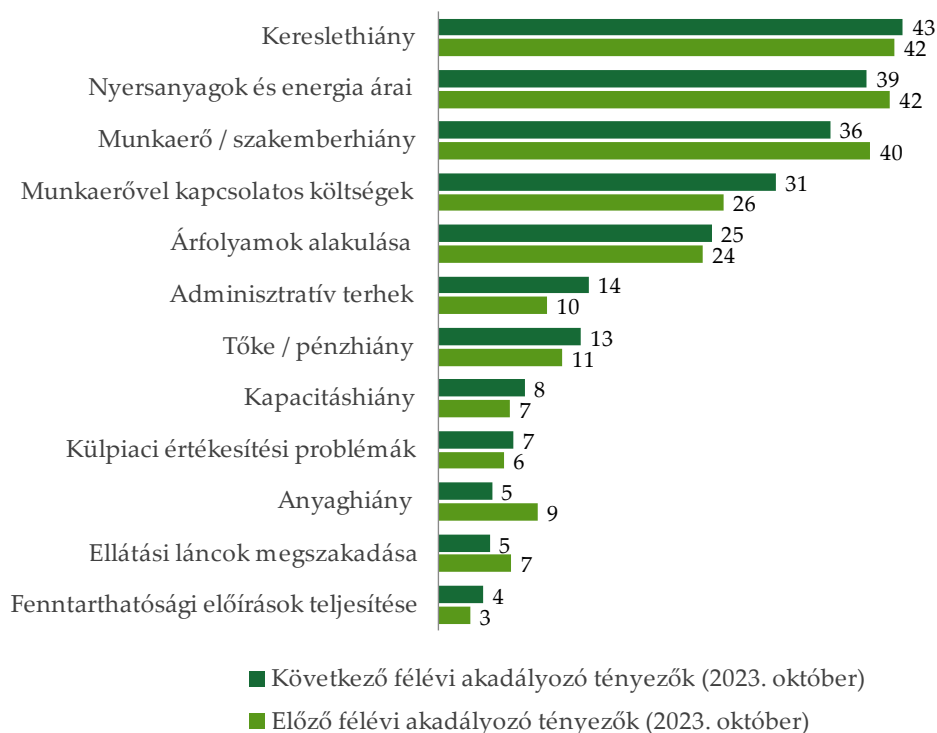
2023 őszén a vállalkozásokra továbbra is közvetlen hatást gyakorolt az energiaválság és az árak emelkedése: **a hazai vállalkozások 94 százaléka tapasztalt valamilyen negatív tényezőt az elmúlt félévben.** Még mindig a *nyersanyagok és az energia árai* (42%) volt az üzleti tevékenységet egyik leggyakrabban akadályozó tényező, ugyanakkor a korábbi félévhez képest jelentős emelkedést mutatva a *kereslethiány* (42%) is felzárkózott mellé, a vállalkozások egyforma arányban említették ezt a két területet. A *munkaerő- és szakemberhiány* (40%) továbbra is nagy arányban okoz nehézséget a vállalkozásoknak, ez a tényező került a harmadik helyre a nehézségek sorrendjében. A *munkaerővel kapcsolatos költségek* (26%), illetve az *árfolyam alakulása* (24%) a cégek nagyjából negyedének jelentett problémát, míg a *tőke-/pénzhiány* (11%), valamint az *adminisztratív terhek* hátrányos hatását a vállalkozások közel tizede említette.

A következő félévi üzleti tevékenységre vonatkozóan hasonlóan pesszimisták a vállalkozások, mint amennyire az előző félévi felmérés során, 2023 áprilisában is voltak. **A 2023 októberében megkérdezett cégek 95 százaléka számít valamilyen**

nehézségre a következő félévben, ami mindössze 1 százalékponttal alacsonyabb az előző félévben mért értéknél. A 2023 áprilisi felmérés eredményeihez képest számottevően csökkent a *nyersanyagok és az energia áraitól* (50%-ról 39%-ra), a *munkaerőhiánytól* (42%-ról 36%-ra), az *anyaghiánytól* (11%-ról 5%-ra), valamint az *ellátási láncok megszakadásától* (8%-ról 5%-ra) tartó cégvezetők aránya, ugyanakkor lényegi növekedés tapasztalható a *kereslethiány* (35%-ról 43%-ra) és a *külpiazi értékesítési problémák* (4%-ról 7%-ra) kapcsán.

A 2023 októberében megkérdezett vállalatok az előző félévben tapasztaltakhoz képest magasabb arányban gondolják azt, hogy a következő hat hónapban a munkaerővel kapcsolatos költségek (5 százalékpontos különbség) és az adminisztratív terhek (4 százalékpontos különbség) akadályozó tényezőkké fognak válni, míg munkaerőhiánnyal (4 százalékpontos különbség), anyaghiánnyal (4 százalékpontos különbség), valamint a nyersanyagok és az energia áraival (3 százalékpontos különbség) már kevesebb cég számol. A többi felsorolt tényező kapcsán e tekintetben nincs lényeges különbség. (1. ábra)

1. ábra: A 2023 áprilisát megelőző félévben tapasztalt és a következő félévre várt akadályozó tényezők összevetése, százalék

Forrás: GVI 2023

Megjegyzés: Az akadályozó tényezők közül egy válaszadó legfeljebb hármat jelölhetett meg. $N_{\text{előző félév}}=1800$, $N_{\text{következő félév}}=1766$.

A 250 fő alatti vállalkozások esetében egyértelműen a kereslethiány jelenik meg leggyakrabban várható akadályozó tényezőként, míg a nagyvállalatok esetében továbbra is minden más tényezőnél jelentősebb arányban a nyersanyag- és energiaárak.

A gazdasági ágazatokat tekintve is észlelhetők eltérések. Az ipari cégeknél a nyersanyag- és energiaárak, az építőiparban és a kereskedelemben pedig a kereslethiány jelenik meg leggyakrabban akadályozó tényezőként, míg a szolgáltató tevékenységet végző vállalkozásoknál a munkaerőhiány.

Üzleti tevékenységet akadályozó tényezők 2019 októbere és 2023 októbere között

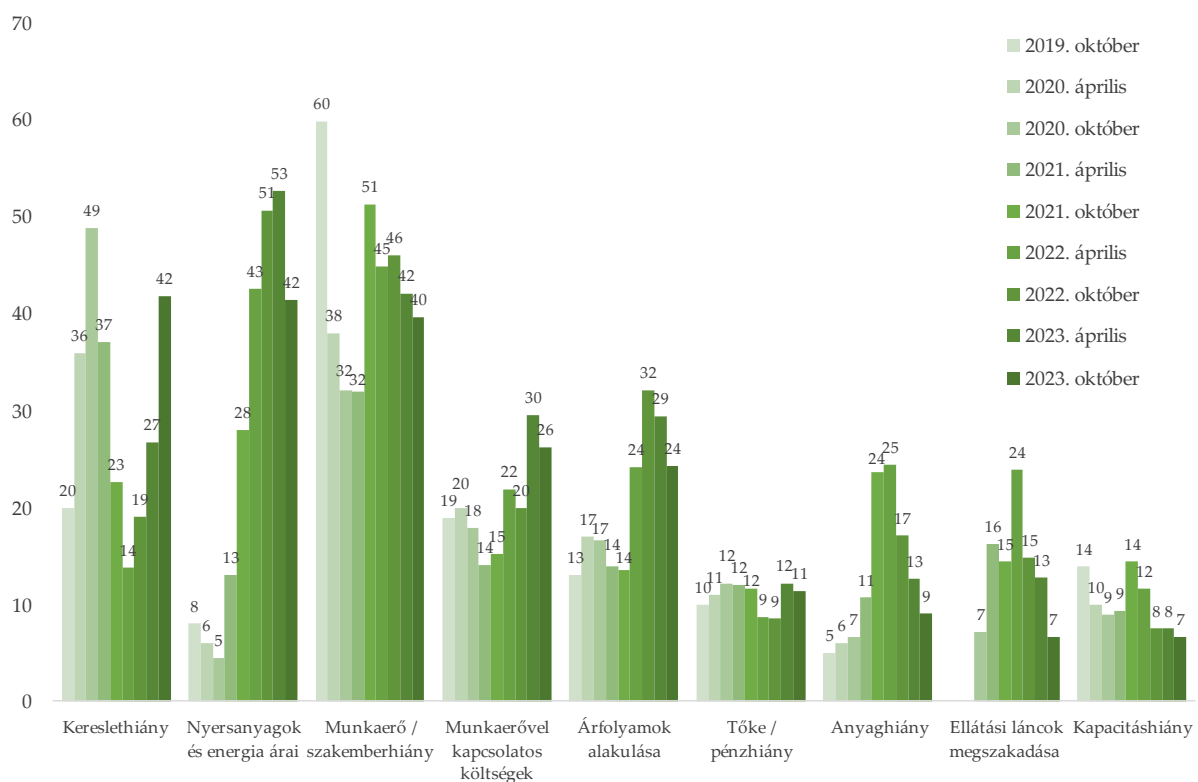
A GVI féléves konjunktúrafelvételeinek (2019–2023) eredményei alapján jól látható, hogy a koronavírus-járvány kirobbanását megelőző években rendre a munkaerő- és szakemberhiány akadályozta leginkább a vállalkozások üzleti tevékenységét. A járvány alatt – a korlátozó gazdasági intézkedések hatásai miatt is – jelentősen csökkent ezen tényező szerepe (60%-ról 32%-ra), ellenben a kereslethiányt jelölők aránya a járvány egyes hullámai alatt jelentősen megemelkedett (20%-ról 49%-ra). Ez a két tényező 2021 októberére állt vissza a válság előtti szintre (51%, illetve 23%), ugyanakkor pedig erőteljesen megugrott a nyersanyag- és energiaárakat (13%-ról 28%-ra), valamint az anyaghiányt (11%-ról 24%-ra) jelentős akadályozó tényezőnek tekintő vállalkozások aránya.

Az orosz-ukrán háború 2022. februári kitörése néhány szempontból alaposan átrendezte a cégek problématerképét. 2022 áprilisában az *ellátási láncok megszakadása* jelentős problémává vált (24%), de ősze már enyhült ez a probléma (15%). 2022 áprilisában és októberében is magas szinten maradt a *munkaerőhiányt* említők aránya (45–46%), miközben ősze már lényegesen többen számoltak be, mint fél évvel korábban (14% helyett 19%). Ezzel párhuzamosan a *nyersanyagok és az energia árait* a cégeknek már több mint a fele problémaként jelölte meg (51%), és számottevően emelkedett az *árfolyamok alakulását* akadályozó tényezőnek tartó vállalkozások aránya is (32%).

2023 tavaszára a *nyersanyagok és az energia árai* (53%) lettek az üzleti tevékenységet leggyakrabban akadályozó tényezők, megelőzve a *munkaerő- és szakemberhiányt* (42%), a *munkaerővel kapcsolatos költségeket* (30%), az *árfolyamok alakulását* (29%) és a *kereslethiányt* (27%). Ugyanakkor az *ellátási láncok megszakadása* (13%) és az *anyaghiány* (13%) ekkor kevésbé volt jellemző

Bár a *nyersanyagok és az energia árait* akadályozó tényezőkként említő vállalkozások aránya 2023 ősze jelentősen visszaesett, továbbra is ez az egyik vezető terület a cégek problématerképén. A vizsgálat időpontjára azonban a *kereslethiány* is felzárkózott mellé, a vállalatok ismét a covid hullámok idején mért kiugróan magas arányban említették ezt a tényezőt. A *munkaerő- és szakemberhiány* hasonlóan nagy arányban érintette a cégeket, bár ezen a területen némi csökkenés érzékelhető az egy évvel ezelőtti állapothoz képest. Sorrendben a *munkaerővel kapcsolatos költségek*, illetve az *árfolyamok alakulásának* területe következik, majd ezeket követi a *tőke-/pénzhiány*, amely a teljes vizsgált időszakban stabilan 10 százalék körül mozgott. Az *anyaghiány* és az *ellátási láncok megszakadása* 2023 ősze már jóval ritkábban akadályozták a cégek üzleti tevékenységét, mint egy évvel korábban. A vizsgált időszakban 2023 októberében volt a legkisebb a *kapacitáshiány* mint probléma gyakorisága is. (2. ábra)

2. ábra: A hazai vállalkozások előző félévi üzleti tevékenységét akadályozó tényezők 2019 és 2023 között, százalék

Forrás: GVI 2019–2023

Megjegyzés: Az akadályozó tényezők közül egy válaszadó legfeljebb hármát jelölhetett meg. Az ellátási láncok megszakadását 2020 októberében vettük fel a vizsgált akadályozó tényezők körébe. N2019.okt.=2261, N2020.ápr.=2884, N2020.okt.=3133, N2021.ápr.=2779, N2021.okt.=2198, N2022.ápr.=2212, N2022.okt.=2114, N2023.ápr.=2047, N2023.okt.=1800.

A HAZAI VÁLLALKOZÁSOK KEVESEBB MINT HARMADA ÉLT 2023-BAN A CAFETERIA LEHETŐSÉGÉVEL

Elemzésünk a hazai vállalkozások által nyújtott béren kívüli juttatások gyakorlatát vizsgálja. Az elemzés az MKIK GVI féléves, 2023. októberi konjunktúrafelvételének adatain alapul, melynek keretében összesen 1825 hazai vállalkozást kérdeztünk meg a munkavállalóknak biztosított juttatásokról.

2023-ban a hazai vállalkozások kevesebb mint harmada (29 százalék) nyújtott munkavállalói számára legalább egyfajta béren kívüli juttatást (cafeteria), ugyanakkor ezt jelentősen meghatározza a foglalkoztatottak létszáma és a tulajdonosi szerkezet.

A regisztrált vállalkozások csaknem 96 százalékát kitevő mikrovállalkozásoknak¹ csupán a 28 százaléka alkalmazott legalább egy béren kívüli juttatást, ugyanez az arány a többi létszámkategória esetében viszont már jelentősen magasabb volt. Miközben a 10–49 fős kisvállalkozások több mint fele (54 százalék), az 50–249 fős középvállalkozásoknak pedig a kétharmada nyújtott dolgozói számára valamilyen béren kívüli juttatást, a 250 fő feletti nagyvállalatoknak már szinte mindegyike (90 százalék). Hasonlóan jelentős különbség fedezhető fel a tulajdonszerkezetet vizsgálva is: a tisztán hazai tulajdonú cégeknek a 27 százaléka, a külföldi (rész)tulajdonú vállalatoknak viszont a 79 százaléka élt a béren kívüli juttatások lehetőségével 2023-ban, hozzátevé, utóbbiak jellemzően vállalatméret szerint is nagyobbak.

A béren kívüli juttatásoknak számtalan formája van: vannak, melyek adómentesek (pl. kulturális és sportrendezvényekre szóló belépők), egyes meghatározott juttatások esetén ugyan kell adózni, de kevesebbet, mint a munkabér után (pl. SZÉP Kártya), és vannak bérjövedelemként adózó juttatások is (pl. munkahelyi étkeztetés). Kutatásunkban azokra az elemekre kérdeztünk rá, melyek valamilyen adókedvezménnyel párosulnak.

A legnépszerűbb juttatási forma ezek közül a Széchenyi Pihenő Kártya (SZÉP Kártya) – ezt a cégek mintegy 9 százaléka biztosította tavaly a munkavállalói számára. A minimálbér tíz százalékáig adómentes távmunka költségtérítés és az adott évi havi minimálbér értékéig adómentes kulturális/sportrendezvényre szóló belépőjegyek lehetőségével a vállalkozások 7–7 százaléka élt, míg a szintén adómentes járványügyi szűrővizsgálatok és védőoltások a cégek 6 százalékánál voltak elérhetők. Majdnem minden tizedik vállalkozás nyilatkozott úgy, hogy a felsorolt béren kívüli juttatásokon kívül egyéb juttatást (is) biztosított: leggyakrabban a munkába járás támogató-

¹ A válaszadók mintája tartalmaz egyéni vállalkozásokat is, ami miatt becsléseink néhány százalékpontot lefelé torzíthatnak. Mivel azonban az egyéni vállalkozás forma nem zárja ki, hogy a cégnek

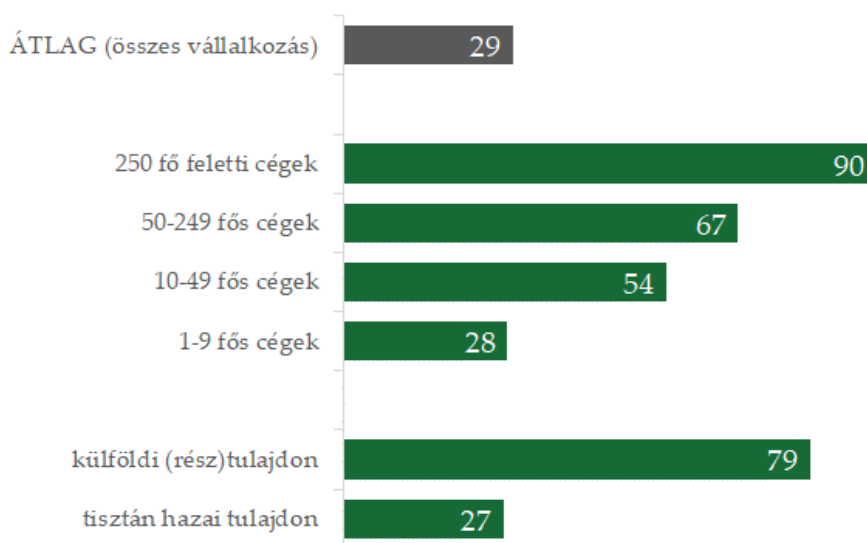
alkalmazottai legyenek, továbbá a körükben is előfordulnak olyanok, melyek a válaszadás során jelöltek meg béren kívüli juttatási formákat, nem zártuk ki ezt a vállalkozói csoportot az elemzésből.

sát, a csekély értékű ajándékutalványt és a munkahelyi étkeztetést említették meg a válaszadók az egyéb kategórián belül, ezek a juttatási formák ugyanakkor nem esnek az adókedvezmény körébe.

Létszámkategóriánként vizsgálva az egyes béren kívüli juttatások alkalmazásának gyakoriságát, jelentős különbségek fedezhetők fel. A legnépszerűbb juttatási formát, a SZÉP Kártyát a mikrovállalkozások 8 százaléka biztosította a dolgozóinak, ezzel szemben ugyanez az arány a kisvállalkozások esetében 25 százalék, a középvállalkozásoknál 47 százalék, a nagyvállalatoknál pedig 78 százalék.

A többi juttatási elem többsége esetén az éles választóvonal a 250 fő alatti kkv-k és a 250 fő feletti nagyvállalatok között húzódik: a kulturális és sportrendezvényekre szóló belépő, a járványügyi szűrővizsgálat és védőoltás, az önkéntes nyugdíjpénztár és egészségpénztár, valamint az óvodai és bölcsődei költségtérítés a nagyvállalatok csaknem harmadánál (29–39 százalék) voltak elérhetők, míg a kis- és középvállalkozásoknak csupán az 5–15 százaléka, a mikrovállalkozásoknak pedig az 1–7 százaléka esetében.

1.ábra: A legalább egyfajta béren kívüli juttatást nyújtó hazai vállalkozások aránya létszámkategória és tulajdonszerkezet szerint, százalék

Forrás: GVI 2023

Nétszám=1550, Ntulajdon=1537

Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a regisztrált vállalkozások ágazat és létszámkategória szerinti megoszlására vonatkozóan.

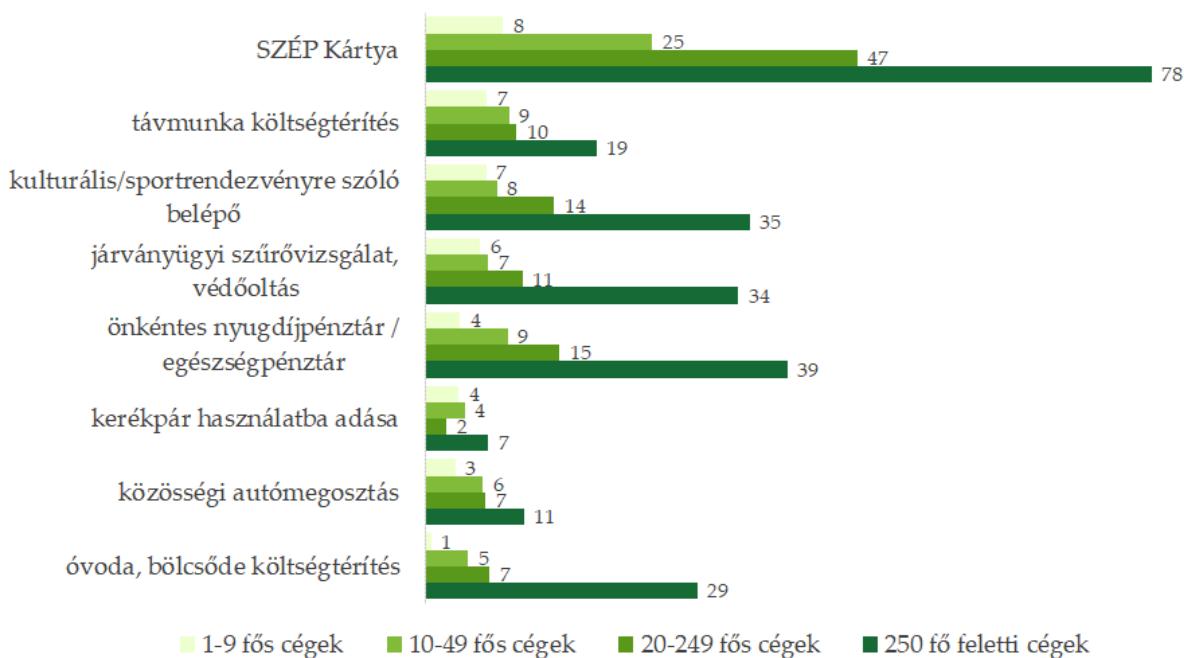
2. ábra: A leggyakrabban nyújtott béren kívüli juttatások aránya, százalék

Forrás: GVI 2023

N=1451–1567; Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a regisztrált vállalkozások ágazat és létszámkategória szerinti megoszlására vonatkozóan.

3. ábra: A leggyakrabban nyújtott béren kívüli juttatások aránya létszámkategória szerint, százalék

Forrás: GVI 2023

N=1465–1654

Súlyozás: a válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a regisztrált vállalkozások ágazat és létszámkategória szerinti megoszlására vonatkozóan.

NEMZETKÖZI TENDENCIÁK

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
	Munkanélküliségi ráta	(január)	5,8%	5,9%	5,8%
Németország	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(január)	45,5	45,4	43,3
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(január)	85,2	83,5	86,3
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(január)	98,4		97,9
	Munkanélküliségi ráta	(január)	3,7%	3,8%	3,7%
USA	CB fogyasztói bizalmi index	(január)	114,8	114,2	108,0
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(január)	50,7	40,3	47,9
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(január)	49,2	49,2	49,0

¹ <https://www.ifo.de/en/survey/ifo-business-climate-index>

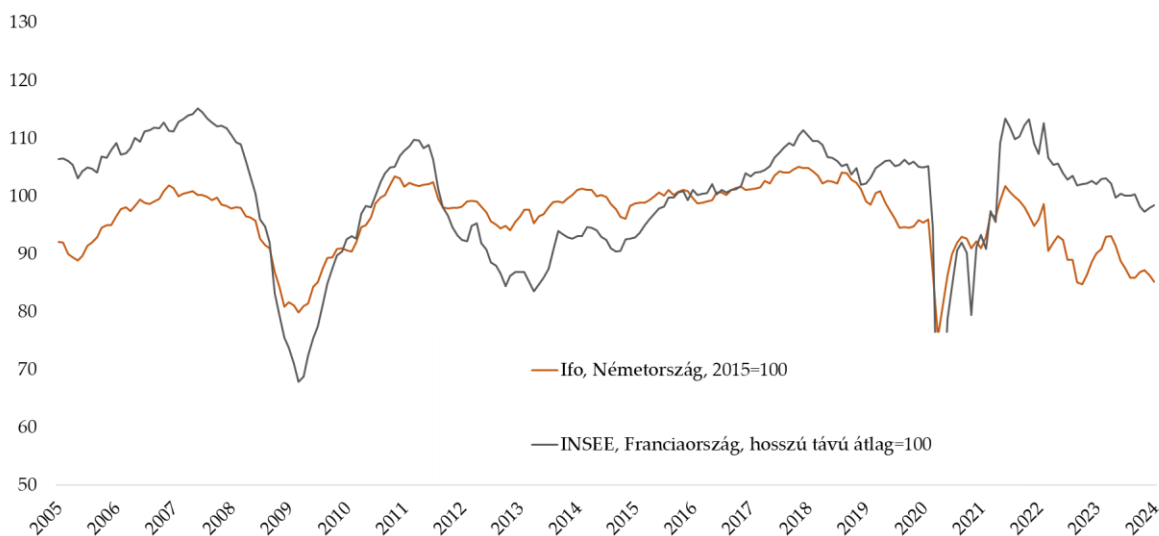
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

További adatok forrása: <https://www.bloomberg.com/markets/economic-calendar>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke csökkent decemberhez képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest nőtt. A munkanélküliségi ráta ugyanazon a szinten maradt Németországban az előző hónaphoz viszonyítva. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index nőtt az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke nőtt decemberhez képest, és valamennyivel jobban teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke nőtt az előző hónaphoz viszonyítva. A munkanélküliségi ráta ugyanazon a szinten maradt az Egyesült Államokban az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke nőtt az előző hónaphoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján, 2005. január - 2024. január

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

KAPCSOLAT

MKIK GVI
1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 7.
TEL: 1/235-05-84
E-MAIL: GVI@GVI.HU
INTERNET: [HTTP://WWW.GVI.HU](http://WWW.GVI.HU)

KÉSZÍTETTE

SZÉLL KRISZTIÁN, ELEMZŐ
BACSÁK DÁNIEL, ELEMZŐ
TÓTH KATALIN, ELEMZŐ

KUTATÁSVEZETŐ

NÁBELEK FRUZZSINA, SZAKMAI IGAZGATÓ

2024. FEBRUÁR 15.

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:
MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2024. január, Budapest,
2024-02-15